

mixis] luminum 10 pensantem lib. 5. Cervos argenteos tres fundentes aquam, pensantes singulos libras 30. Turrim argenteam cum delphinis, pensantem lib. 60. Columbam auream, pensantem libras duas. In basilica Constantiniana a cantharos argenteos, pendentes ante altare 10, pensantes singulos libras 20. Scyphum aureum pensantem lib. 6. Alium scyphum aureum, pensantem lib 5. Calices aureos 5 pensantes singulos libras singulas [lege duas]. Scyphos argenteos 5 pensantes singulos libras 10. Calices ministeriales 10 pensantes singulos libras 2. Amas argenteas 5 pensantes singulas libras 10. Ad beatum Petrum apostolum scyphum aureum, pensantem libras 5. Alium scyphum aureum cum gemmis prasinis et hyacinthinis, pensantem libras 4. Calices argenteos ministeriales 10 pensantes singulos libras 2. Amas argenteas 2 pensantes singulas libras 8. Pharos cantharos argenteos b 14 pensantes singulos libras c 3. Ad beatum d apostolum scyphum aureum, pensantem libras 5. Scyphos argenteos 4 pensantes singulos libras 6. Calices ministeriales 10 pensantes singulos libras duas. Amas argenteas duas, pensantes singulas libras 10. Ad beatum Laurentium martyrem scyphum aureum cum gemmis prasinis et hyacinthinis, pensantem lib. 4. Lucernam auream nixorum [lege lychnorium] 10 pensantem lib. 5. Scyphum aureum purissimum, pensantem lib. 5. Lampades aureas 2 pensantes libras singulas. Pharum cantharum aureum,

A pensantem libras duas. Turrim argenteam cum delphinis, pensantem libras 25. Scyphos argenteos tres, pensantes libras 24. Calices ministeriales 12 pensantes libras 2. Altare argenteum, pensans lib. 40. Lampades argenteas 10 pensantes libras 20. Amas argenteas duas, pensantes singulas libras 10. In basilica beati Laurentii martyris, pharos cantharos argenteos decem, pensantes libras e 10. Cantharos aereos viginti sex. Ministeria ad baptismum sive ad poenitentiam argentea, pensantia libras decem. Pharos aereos 50. In urbe Roma constituit f ministeriales qui circumirent constitutas stationes. Scyphum aureum g ansatum vel stationarium, pensantem libras octo. Scyphos per titulos viginti quinque, pensantes libras 10. Amas argenteas 23 pensantes h libras 10. Calices ministeriales 50 pensantes singulos libras 2. Hæc omnia in basilica Constantiniana, vel ad Sanctam Mariam constituta recondidit. Hic fecit monasteria ad sanctum Laurentium, et balneum, i et prætorium j sancto Laurentio. Fecit autem oratorium sancti Stephani in baptisterio Lateranensi. Fecit autem et bibliothecas duas in eodem loco. k Ad Lunam vero monasterium in urbe construxit. Hic fecit ordinationem unam in urbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros viginti quinque, diacones l quinque, episcopos per diversa loca viginti duos. Qui etiam sepultus est ad sanctum Laurentium in crypta, juxta corpus beati Sixti. Et cessavit episcopatus dies decem.

a Idem cod., Phara canthara.

b Idem cod., xxiv.

c Idem cod., v.

d Idem cod., Paulum apostolum scyphum aureum pensantem lib. v, alium scyphum aureum cum gemmis pensantem lib. v. Scyphos argenteos, etc.

e Idem cod., lx.

f Idem cod., ministeria.

g Idem cod., ansatum, vel deest.

h Idem cod. addit singulas.

i Idem cod. addit et aliud sub ære.

j In eodem cod. deest S. Laurentio, et sequentia usque ad bibliothecas.

k Idem cod., Item monasterium intra urbem Romam ad Lunam.

l Idem cod., vi.

EPISTOLÆ HILARI PAPÆ.

1 EPISTOLA

HILARI DIACONI SACRÆ ROMANÆ ECCLESIÆ, ET SANCTI LEONIS PAPÆ LEGATI, AD PULCHERIAM AUGUSTAM.

De Ephesino conciliabulo, factionibus Dioscori, et fuga sua.

Gloriosissimæ et piissimæ Pulcheriæ Augustæ Hilarius diaconus.

Studium mihi fuisse, etc.

(Hanc epistolam, quæ est XLVI inter Leoninas, exscriptam reperies Patrologiæ nostræ tom. LIV, col. 837.)

a Cod. Luc., 129, quædam quæ.

1 Epistolæ Hilari papæ collatæ sunt cum tribus exemplaribus, quæ epistolas omnes continebant : Pi-

D

EPISTOLA I.

HILARI PAPÆ AD EPISCOPOS TARRACONENSES. DE SYNODALI DECRETO.

Flavio Basilisco et Hermimerico viris clarissimis consulis.

I.

Quoniam religiosus, sancto Spiritu congregante, conventus hortatur, ut a quæcunque pro disciplina ecclesiastica necessaria sunt, cura diligentiore tractemus : si placet, fratres, ea quæ ad ordinationum

thæano, Arelatensi et Lirinensi; postrema etiam cum aliis duobus, quorum alterum Corbeiensi monasterii,

tenorem pertinent, juxta divinæ legis præcepta et Nicænorum canonum constituta, ita adjuvante Domino in omne ævum mansura solidemus, ut nulli fas sit sine status sui periculo vel divinas constitutiones, vel apostolicæ sedis decreta temerare: quia nos, qui potissimè sacerdotis administramus officia, talium transgressionum culpa respiciet, si in causis Dei desides fuerimus inventi: quia meminimus, quod timere debemus, qualiter comminetur Dominus negligentia sacerdotum, siquidem reatu majore delinquit, qui potiori honore perfuitur: et graviora facti vitia peccatorum, sublimitas dignitatum.

II.

Cavendum ergo imprimis est, ne ad sacros gradus, sicut gestis prioribus ante præscriptum est, quisquam, qui uxorem non virginem duxit, aspiret. Repellendus est etiam quisque, qui in secundæ uxoris nuptias contra apostolica præcepta convenit.

III.

Lascii quoque litterarum, necnon et aliqua membrorum damna perpessi, et hi qui ex poenitentibus sunt [ex poenitentes sunt], ad sacros ordines aspirare non audeant. Quisquis talium consecrator extiterit, factum suum dissolvat.

IV.

Sed et quod quis commisit illicite, aut a decessoribus suis invenit admissum, si proprium periculum vult vitare, damnabit: nos enim in nullo volumus severitatem ultionis exercere. Sed qui in causis Dei vel contumacia, vel in aliquo excessu deliquerit, aut ipsæ quod perperam fecit abolere noluerit: in se, quidquid in alium [alio] non resecatit [resecuerit], inveniet. Quod ut deinceps possit tenacius custodiri, si placet, sententias, causas et subscriptiones proprias omnes commendate [commodate], ut synodali judicio auditus [aditus] claudatur illicitis [illicitis].

Ab universis episcopis et presbyteris acclamatum est: Exaudi Christe, Hilario vita: dictum est sexies. Hæc et confirmamus, et hæc docemus: dictum est octies. Hæc tenenda sunt, hæc servanda sunt: dictum est quinquies. Doctrinæ vestræ gratias agimus: dictum est decies. Ista ut in perpetuum serventur, roga-

^a Cod. Luc. 129, *proscriptum*.

^b Cod. Luc., *ipse dissolvat*.

^c Cod. Luc., *commodate*.

^d Cod. Luc., *Domnum*.

alterum S. Remigii Remensis. Et supersunt tamen non paucæ quæ emendationum codicum operi desiderant.

Tum ad verba hæc epistolæ 8: *Et retro ante positum*. Ita et Lirinensis: sed magis arripet, quod ex alterius libri vestigiis eruitur: *et retro omne propositum*. JAC. SIMONDS. — *Hæc vir ille diligentissimus omissa cum aliis nonnullis in editione regii.*

¹ Dionys., *quater*. HARD.

² Lupus, et Harduinus, *legati aut testamenti jure*.

³ Hæc epistola lecta est in concilio Romano anno Domini 465 Romæ celebrato, de quo infra. Dum legeretur, Patres suas sententias acclamando et interloquendo addiderunt. Hæc igitur loco placuit eam ex Cresconio et manuscripto Vaticano ad verbum collocare, sicut a Tarraconensibus ad sedem apostolicam

mus: dictum est quindécies. Ista per sanctum Petrum, ut in perpetuum serventur optamus: dictum est octies. Hæc præsumptio nunquam fiat: dictum est decies. Qui hæc violaverit, in se inveniet. dictum est septies. Et factæ silentio, Hilarius episcopus dixit:

V.

Præterea, fratres, nova et inaudita (sicut ad nos missis de Hispaniis epistolis, sub certa relatione pervenit) in quibusdam locis perversitatum semina subinde nascuntur. Denique nonnulli episcopatum, qui non nisi meritis præcedentibus datur, non divinum munus, sed hæreditarium putant esse compendium: et credunt, sicut res caducas atque mortales, ita sacerdotium, velut legali [legatorio] aut testamentario jure, posse dimitti. Nam plerique sacerdotes in mortis confinio constituti, in locum suum feruntur alios designatis nominibus subrogare: ut scilicet non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro populi habeatur [præbeatur] assensu. Quod quam grave sit, æstimate, atque ideo, si placet, etiam hanc licentiam generaliter de ecclesiis auferamus, ne (quod turpe dictum est) homini quisquam putet deberi, quod Dei est.

Ut autem quod ad nos prolatum [perlatum] est, ad vestram etiam possit pervenire notitiam, Hispanorum fratrum et coepiscoporum nostrorum scripta legantur. Paulus notarius recitavit.

^b Additur in ms. Justelli: Et statutum est ne quid ultra hujusmodi a sacerdotibus præsumatur.

EPISTOLA

TARRACONENSIS EPISCOPORUM AD HILARUM PAPAM.

De ordinatione episcopi per Silvanum Calaguritanum episcopum contra Patrum regulas et Nicænos canones facta apud Romanum pontificem conqueruntur, eumque consulunt, quid in hoc casu facere, aut qua ratione abusibus ejusmodi occurrere debeant.

Domino beatissimo, et apostolica reverentia a nobis in Christo colendo papæ Hilario, Ascanius episcopus, et universi episcopi Tarraconensis provincie.

^a Etiamsi nulla exstaret [diceret] necessitas ecclesiasticæ disciplinæ, expetendum re vera nobis fuerat

^a Cod. Luc., *in Deo serventur*.

^f Cod. Luc., *non sine*.

^g Cod. Luc., *legati aut testamenti jure*.

^h Hoc additamentum in cod. Luc. deest.

scripta et directa fuerat. In synodo Romana cum oppositis acclamationibus, interlocutionibus, et sententiis Patrum excusa habetur. Utroque itaque ponenda fuit: ut quas illa ex Patrum sententiis interpositis additiones accepisset, facile constare posset. Et quanquam barbaricus furor Gothorum Hispaniarum Ecclesias prope omnes devastantium, vigorem ecclesiasticæ disciplinæ in Hispaniis relaxasset, Tarraconensem tamen provinciam custodem legum et canonum permansisse, Romanum pontificem observasse, omnes controversias ad eundem velut ad supremum judicem et pastorem Ecclesiæ detulisse, hæc epistola manifesto satis indicat. SEV. BINIUS.

¹ In mss. fere semper *Hilarius* scribitur. HARDUINUS.

² Hæc epistolæ Hilari cum tribus mss. continet

illud privilegium sedis vestræ, quo susceptis regni A
clavibus post resurrectionem Salvatoris, per totum orbem beatissimi Petri singularis prædicatio universorum illuminationi prospexit: cujus vicarii principatus sicut eminent, ita metuendus est ab omnibus, et amandus. Proinde nos Deum in vobis penitus adorantes, cui sine querela servitis, ad fidem recurrimus apostolico ore laudatam, inde responsa quærentes, unde nihil errore, nihil præsumptione, sed pontificali totum deliberatione præcipitur.

Cum hæc ita se habeant, est tamen inter nos falsus frater, cujus præsumptionem sicut diutius tacere non licuit, ita et loqui futuri iudicii necessitas imperavit. Silvanus quidam episcopus Calaguræ in ultima parte nostræ provinciæ constitutus, divinationes [ordinationes] sibi indebitas usurpando, humilitatem B
nostram ad hoc usque perduxit, ut contra ejus vanissimam superstitionem sedis vestræ unicuique remedium flagitemus. Hic namque jam ante septem aut octo amplius annos, postponens Patrum regulas, et vestra instituta despiciens, nullis precibus populis episcopum ordinavit: cujus præproperum factum exultantes fraterna et pacifica voce admonitione sanari, profecit in pejus. Denique contra venustatem canonum, contra synodi constituta, aliter fratris nostri presbyterum, spiritu tantum præsumptionis accensus, in eodem loco, qui illi fuerat destinatus, cui invito et repugnanti imposuerat manus, et qui nostro jam cœtui fuerat aggregatus episcopum fecit. Hinc factum est, ut de ejus miserrima temeritate ad nos C
Cæsaraugustanæ urbis episcopus frater noster referret, ejus diligentia et sollicitudo admodum prospexerat, si in aliquo profuisset. Siquidem cunctis in vicinia positus episcopis, ne se schismatico adjuverent, frequentissime contradixit: sed obstinatione damnabili tamen, quod erat illicitum, et quod nobis pudor est dicere, non erubuit solus ille committere.

Proinde quia his præsumptionibus, quæ unitatem dividunt, quæ schisma faciunt, velocius debet occurri: quæsumus sedem vestram, ut quid super hac parte observare velitis, apostolicis affatibus instruamur: quatenus fraternitate collecta, prolatis in medium venerandæ synodi constitutis, contra rebellionis spiritum vestra auctoritate subnixi, quid oporteat de ordinatore et de ordinato fieri, intellige e, Deo D
adjuvante, possimus. Erit profecto vester triumphus, si apostolatus vestri temporibus, quod sancti Petri cathedra obtinet, catholica audiat Ecclesia, si novella zizaniorum semina fuerint extirpata. Et sub-

Sirmondus: postremam etiam cum aliis duobus. Hic sunt Pithæaneus, Arel., Lirin., Corb., Rem. Harduinus etiam eum collectione Dionysii ms. unde emendatioribus damus.

Hanc epistolam (quæ prioris jamdudum scriptæ mentionem facit, adeoque tempore posterior est), priori illi Tarraconensium postposito hoc loco: putavi enim gratius fore ad veritatem rei gestæ facilius perspicendam, si, quæ prius acta sunt, prior loco enarrarentur et collocentur. In concilio Romano hæc primo

scripto. Orantem pro nobis sanctum apostolatum vestrum juxta ævo divina conservet æternitas.

EPISTOLA

TARRACONENSIVM EPISCOPORVM AD HÆARVM PAPAM.

Be tissimo, et apostolica reverentia a nobis in Christo colendo papæ Hilario, Ascanio; et universi episcopi Tarraconensis provinciæ.

Quam curam apostolatus vester de provinciarum suarum sacerdotibus geret, filio nostro illustri Vincentio, duce provinciæ nostræ, referente cognovimus: cujus impulsu votum nostrum in ausum scribendi prona devotione surrexit. Ergo provinciali litterario sermone debita coronæ vestræ obsequia deferentes, his quæsumus, ut dignatione, qua cæteros, etiam humilitatem nostram in orationibus vestris in mente habere dignemini, beatissime et apostolica reverentia in Christo a nobis colende pater: illud specialius deprecantes, ut factum nostrum, quod tam voto pene omnis provinciæ, quam exemplo vetustatis in notitiam vestram defertur, perpensis assertionibus nostris, roborare dignemini. Episcopus Barcinonensium civitatis sanctus Nundinarius sortem explevit conditionis humanæ. Ille episcopo venerabili fratri nostro Irenæo, quem ipse antea in diocesi sua nobis volentibus constituerat, derelinquens ei, quod potuit habere paupertas, supremæ voluntatis arbitrio, in locum suum ut substitueretur, optavit: sed defuncti iudicium in ejus meritum non vacillat. Siquidem C
omnis clerus et plebs ejusdem civitatis, et optimi et plurimi provinciales, ut idem ejus locum observaret, a nobis speraverunt, dato consensu. Nos cogitantes defuncti iudicium, et probantes ejus vitam, et eorum nobilitatem atque multitudinem, qui petebant, simul et utilitatem Ecclesiæ memoratæ, optimum duximus, ut tanto sacerdoti, qui ad divina migraverat, non minori meriti substitueretur antistes, præsertim cum Ecclesia illius municipii, in qua ante fuerat ordinatus, semper hujus civitatis Ecclesiæ fuisse diocesis constet. Ergo suppliciter precamur apostolatum vestrum, ut humilitatis nostræ decretum, quod juste a nobis videtur factum, vestra auctoritate firmetis. Jamdudum sane questi fueramus litteris nostris de præsumptione Silvani episcopi: et miramur, quod nulla apostolatus vestri responsa suscepimus. Nunc hæc eadem suggerentes, petimus, ut quid super his rebus observandum sit, apostolicis sermonibus nos dignemini informare. Et ne forsitan per negligentiam portitoris, aut per longinqui itineris difficultatem,

loco recitata, primo ordine merito collocata fuit. Acclamationes episcoporum lectioni hujus epistolæ interpositas infra designabimus in prædicatione concilio Romano. Memoratu digna duo continet. Unum, quod ad Romanam sedem tantum pertineat dispensare in iis, quæ contra canones præsumpta sunt: alterum, quod nullius concilii provincialis tanta est auctoritas, ut inconsulta sede apostolica id præstare potuerit. Sev. B. Ius.

humilitatis nostræ ad vos scripta non potuerint ex hoc negotio pervenire, etiam suggestionem nostram malivimus iterare. *Et subscriptio:* Orantem pro nobis sanctam apostolatam vestram jugi ævo divina conservet æternitas nobis omnibus et Ecclesiæ suæ, domine vere [venerande] noster et apostolice papa.

EPISTOLA II.

HILARI PAPÆ AD ASCANIUM ET RELIQUOS TARRACONENSIS PROVINCIÆ EPISCOPOS.

- I. Ut nullus sine consensu episcopi metropolitani episcopus ordinetur.
- II. Ut nullus episcoporum, relicta propria Ecclesia, ad aliam transeat.
- III. Ut Irenæus remotus a Barcinonensi Ecclesia, ad propriam revertatur.
- IV. De removendis episcopis qui illicite ordinati sunt, et ne in una Ecclesia duo episcopi habeantur.
- V. De damnatione Irenæi, si ad suam Ecclesiam non revertatur.

Hilarius episcopus Ascanio et universis episcopis Tarracoenensis provinciæ.

Postquam litteras vestræ dilectionis accepimus, quibus præsumptiones Silvani episcopi Calagurensium Ecclesiæ retundi petistis, et rursus Barcinonensium queritis nimis illicita vota firmari: honoratorum et possessorum Turiassonensium, Calcantesium, Calaguritanorum, Virgiliensium, Triciensium, Legionensium et Civitatisium, cum subscriptionibus diversorum, litteras nobis constat ingestas: per quas id quod de Silvano querela vestra depromperat, excusabant. Sed reprehensione justissima eorum pariter ^b justa allegatio non carebat; quia præter conscientiam metropolitani, fratris et coepiscopi nostri Ascanii, nonnullis civitatibus ordinato: claruit sacerdotes. ^a Unde, quoniam quidquid ab alterutra parte est indicatum, omni videmus perversitate confusum, temporum necessitate perspecta, hæc ratione decernimus ad veniam pertinere quod gestum est, ut nihil deinceps contra præcepta beati apostoli, nihil contra Nicænorum canonum constitutum contetur.

I.

Hoc autem primum, juxta eorundem Patrum regulas, volumus custodiri, ut nullus præter notitiam

^a Cod. Luc., *Cascatensium, Calogorritanorum, Varenseium, Tritientium, Leviensium, et Derovicensium civitatum.*

^b Cod. Luc., *ista.*

^c Cod. Luc., *Inde.*

^d Cod. Luc., *suam.*

^a Dionys. *Varegentium, Tritientium, Leviensium, et Verovicensium civitatis.* HARD.

^b Per natalem diem pontificis Hilari intellige diem ordinationis sive electionis, quo in summum pontificem electus et assumptus fuit. Solemnis enim hoc tempore consuetudo erat, ut plures episcopi singulis annis Romanæ convenirent, magna cum solemnitate celebraturi illum diem, quo episcopus Romanæ Ecclesiæ ad summi pontificatus culmen assumptus fuit. Sanctus Leo aliquos sermones de sua ordinatione, sive anniversario die assumptionis suæ ad fastigium et culmen summi pontificatus habuit. Huc faciunt ea quæ sanctus Augustinus habet de die natali Aurelii

atque consensum fratris Ascanii metropolitani aliquatenus consecratur antistes; quia hoc vetus ordo tenuit, hoc trecentorum decem et octo sanctorum Patrum definivit auctoritas; cui quisquis obvias tenderit manus, eorum se consortio fatetur indignum, quorum præceptionibus resultarit.

II.

In quorum contumeliam a superbo spiritu etiam pars illa contemnitur, qua velatur [cavetur], ne quis, relicta Ecclesia sua, ad alteram transire præsumat. Quod nimis improbe conniventibus, et (ut doleatur gravius) vobis asserentibus, Irenæus episcopus conatur admittere, qui [quod] nostra auctoritate roborari cupiis, quos maxime de rebus illicitis magna indignatione probatis accendi. Lectis ergo in conventu fratrum, quos natalis mei festivitas congregat, litteris vestris, quæ de ordinandis episcopis secundum statuta canonum vel prædecessorum meorum decreta sunt, prolata sententia, gestorum, quæ pariter direximus, tenore dicetis.

III.

Unde remoto ab Ecclesia Barcinonensi, atque ad sua remisso Irenæo episcopo, sedatis per sacerdotalem ^a modestiam voluntatibus, quæ per ignorantiam ecclesiasticarum legum desiderant, quod non licet, obtinere: talis profinus de clero proprio Barcinonensibus episcopus ordinetur, qualem te præcipue, frater Ascani, oporteat eligere, et deceat consecrare: ne si ^f similiter forte factum fuerit, non sine objurgatione tui maxime nominis retundat [retundatur] nostra præceptio, quod in injuriam Dei, a quo specialiter sacerdotalium est gratia dignitatum, didicerimus admissum. Nec episcopalis honor hæreditarium jus putetur, quod [qui] nobis sola Dei nostri benignitate Christi [abest a cod. Just.] confertur.

IV.

Ordinatos ergo nunc episcopos (*licet dum te*) qui, ^e licet te ignorante prorecti sunt, cum suis auctoribus ^b meruerunt submoveri) hæc ratione firmamus, si nec viduarum [viduæ] maritus fuerit quisquam, ^f et in unius virginis nuptias ac vota convenerit, sicut et legalia constituta præcipiunt, dicendo: *Sacerdos virginem*

^a Cod. Luc., *sententiam.*

^f Cod. Luc., *aliter.*

^e Cod. Luc., *licet nunc te.*

^b Cod. Luc., *meruerint.*

^c Cod. Luc. addit: *nec secundæ conjugis, sed in unius, etc.*

episcopi Carthaginensi, sermone trigesimo secundo de verbis Domini, in fine, deque anniversario die ordinationis suæ, homilia 24 et 25. Quomodo hoc idem nonnulli auctoritate Paulini epistola decima sexta ad Delphinum confirmant, non video. Loquitur enim de solemnitate illa et antiquissima consuetudine, qua solebant fideles, nulla habita ratione eorum ætatis, ad natalem diem sanctorum apostolorum Petri et Pauli concurrere: de qua egimus supra in notis epistolæ illius præambularis concilii Chalcedonensis, quam Gallus Placidia scripsit ad Pulcheriam Augustam. Vide Baronium anno 465, num. 47. SEV. BIXIUS.

uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam (Levit. XXI; Ezech. XLIV) : secundum quod etiam beatus apostolus Paulus, magister gentium, de his qui fieri desiderant sacerdotes, propria institutione non tacuit, dicens : Unius uxoris virum (I Tim. III). Cujus sane tenore sententiæ ita informati esse debetis, fratres carissimi, ut inter cætera quæ cavenda sunt, hæc studeatis præcipue custodire, quæ cognoscitis ante universa mandari. In quibus etiam prospiciendum [perspiciendum] est, ne duo simul sint in una Ecclesia sacerdotes : nec litterarum ignarus, aut carens aliqua parte membrorum, vel etiam ex pœnitentibus [expœnitens] aliquis ad sacrum ministerium prorsus sinatur accedere. Nec tantum puteitis petitiones valere populorum, ut cum his parere cupitis, voluntatem Dei nostri, qui nos peccare prohibet, deseratis. Cujus indignatio ex hoc gravius commovetur, quia benignitas ejus, dum fiunt illicita per eos qui sunt interpretes placationis, offenditur.

V.

Ut autem omnia secundum hæc quæ scripsimus, corrigantur, præsentibus litteras, Trajano subdiacono nostro veniente, direximus. Quod si Irenæus episcopus ad Ecclesiam suam, deposito improbitatis ambitu, redire neglexerit, quod ei non iudicio, sed humanitate præstabitur, removendum se ab episcopali consortio esse cognoscat. Deus incolumes vos custodiat, fratres carissimi. Data tertio calendas Januarii (an. Dom. 495), Basilisco et Herminero viris clarissimis consulibus.

* EPISTOLA III.

HILARI PAPÆ AD ASCANIAM TARRACONENSE EPISCOPUM PRIVATIVIM SCRIPTA : ESTQUE EJUSDEM ARGUMENTI CUM EPISTOLA PRÆCEDENTE.

Dilectissimo fratri Ascanio Hilarus episcopus.

Divinæ circa nos gratiæ memores esse debemus, qui nos per dignationis suæ misericordiam [gratiam] ob hoc ad fastigium sacerdotale provexit, ut mandatis ipsius inhærentes, et in quadam sacerdotii [sacerdotum] ejus specula constituti, prohibeamus illicita, et sequenda doceamus. Unde directis per Trajanum subdiaconum nostrum litteris admonemus, ut quæ male sunt facta, corrigantur. Et miramur admodum dilectionem tuam Barcinonensium petitiones non solum nulla auctoritate retulisse, verum etiam, directis ad nos litteris, consummationem [consensionem] : ita

* Cod. Luc., custodiri.

* Hujus plurimumque aliarum epistolarum pontificiarum idem et commune esse exordium, patebit facile, si prima Zephyrini, et tertia Fabiani, cum hac tertia Hilari : item si tertia sancti Leonis cum secunda Pelagii conferantur. SEV. BINIUS.

* Epistola hæc scripta fuit ea occasione : Auxaniensis episcopus per obreptionem impetraverat, ut Ebredu-nensis provincia suo episcopatu quoad jurisdictionem ecclesiasticam subijceretur. Quod cum in præjudicium Ingenui Ebredu-nensis episcopi, Alpium Maritimarum metropolitani, auctoritate apostolica concessum esset, ad instantiam et querelam ejusdem Ingenui, Leontio,

et cod. Just.] pravi desiderii postulasse, adhibendo in epistolarum proœmio concilii mentionem : tanquam culpæ minuenter excessus per multitudinem imperitorum [impetitorum. Forte petitorum], cum si etiam sub significatione [subsignationem] unusquisque sui nominis tecum pariter retulisset, et subscriptiones proprias factas [fratres] singulis commo-dassent [commendassent], dilectionem tamen tuam rei, de qua [quæ] displicet, summa tangebatur : quia pro loco et honore tibi debito, cæteri sacerdotes docendi fuerant, non sequendi. Unde sicut in generalibus litteris indicavi, Irenæus ad propriam revertatur Ecclesiam, et Barcinonensibus de suo clero protinus consecretur antistes, cui tamen statuta canonum et apostolica præcepta concordent. Et licet hi qui præter notitiam atque consensum tuæ dilectionis ordinati sunt sacerdotes, cum suis debuerint auctoribus submoveri : ne quid tamen in tanta necessitate decernamus austerum, eos qui episcopi facti sunt, ita volumus permanere, ut in apostolicis præceptionibus et statutis sanctorum Patrum non reperiantur obnoxii, ac deinceps nihil, quod contra disciplinam ecclesiasticam veniat sicut hactenus factum est perpetretur. Tuæ sollicitudinis est, frater carissime, omnia debita tibi auctoritate tueri, et illicitis non modo non præbere assensum, sed etiam cuncta, quæ contra regulam facta repereris, coercere : atque ante omnia, quæ sola unitate [humanitate] decernimus, Irenæum ad Ecclesiam suam redire compelle. Ad quam sponte potius redire [remeari] debet, si a sacerdotali consortio non [deest negatio in cod. Just., eademque superflua] metuit separari. Nec unius Ecclesiæ duo esse permittantur antistites, quod opportunius supradicti subdiaconi fieri delegamus instantia, quem etiam pro conservanda Ecclesiæ disciplina, commeari ad Hispanias, dispositionis nostræ fecit auctoritas. Deus autem incolumem te custodiat, frater carissime.

* EPISTOLA IV.

HILARI PAPÆ AD LEONTIUM, VERANUM ET VICTURUM EPISCOPOS.

Delegat illis Ingenui et Auxanii episcoporum controversiam, statuitque, ut Cemelenensis civitas et Nicæense castellum ad unius episcopi regimen revertantur.

Dilectissimis fratribus Leontio, Verano, et Victuro episcopis, Hilarus papa.

Movemur ratione justitiæ, quæ licet ab omnibus

Verano et Victuro causæ inquisitionem et instaurationem jurium Ebredu-nensis metropolitani delegavit. Adversus illos qui insana cupiditate laborant, ut suæ diocesis fines dilatent, auream et notatu dignissimam sententiam addidit hæc : *Expectatio fructus nostri ministerii non in latitudine regionum, sed in acquisitione ponitur animarum.* Baron. anno 465, num. 27. SEV. BINIUS.

* Etiam hic nulla mentio fiat cuius Ecclesiæ Leontius episcopus fuerit, dubium tamen nullum est For-Juliensem episcopum fuisse, quem Hilarus Arelatensis in funebri oratione de sancto Honorato epi copo

qui recta sapiunt, debeat custodiri, tum præcipue Domini sacerdotibus non est temere negligentia, quorum cæteros informari convenit institutis. Frater igitur et coepiscopus noster Ingenus Ebredunensis, Alpium maritimarum provinciæ metropolitani semper honore subnixus in præjudicium suum, sicut annexa declarant, quædam nos, petente fratre et coepiscopo nostro Auxanio, statuisse commemorat, quæ universis in hac eadem causa defensionibus contrairent. Siquidem relationibus in nostro iudicio recensitis, quas frater et coepiscopus noster Veranus ad sanctæ memoriæ decessorem meum cum cæteris provinciæ sacerdotibus misit, et apostolicæ sedis, quæ tunc directa fuerat, responsione patefacta manifestum est, nihil postea debuisse tentari, nec ad injuriam synodaliæ regularum quidquam per obreptionem, quæ proximè facta est, oportere constitui. Nam licet et hoc etiam quod a nobis est elicium censeatur infirmum, quia et ipsum insinuatum est exsequi noluisse qui meruit; tamen ne odio vel gratia moveamur, quæ in causarum disceptationibus esse non debet, ita vestræ caritati cognitionem annexæ querimonix delegamus, ut nihil adversum venerandos canones, nihil contra sanctæ memoriæ decessoris mei iudicium valeat, quidquid obreptum nobis esse constiterit. * Nolumus namque, fratres carissimi, ecclesiarum privilegia, quæ semper sunt servanda, confundi: nec in alterius provinciæ sacerdotis alterum jus habere permittimus: quia per hoc non minus in sanctorum traditionum delinquitur sanctiones, quam in injuriarum ipsius Domini prosilitor, cujus expectatio fractus nostri ministerii non in latitudine regionum, sed in acquisitione ponitur animarum. Habeat itaque pontificium frater et coepiscopus noster Ingenus provinciæ suæ, de cuius dudum ab apostolica sede est illicita cessione culpatus: et custodiitis omnibus, quæ super ecclesiis Cemelenensis civitatis, vel castelli Nicaensi, sicut diximus, sanctæ memoriæ decessoris mei definit auctoritas, nihil ecclesiarum juri noceat, quod in altera memoratarum a prædicto fratre, ad excludendam cupiditatem, quemadmodum perhibuit, ambitionis aเลนæ, proxime est episcopus consecratus: sed statutæ correctionis forma perma-

neat, ut ad unius antis itis regimen prædicta loca revertantur, quæ in duos dividi non decuit sacerdotes. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

* EPISTOLA V.

HILARI PAPÆ AD LEONTIUM EPISCOPUM ARELATENSEM.
De episcopatus sui primordiis.

Dilectissimo fratri Leontio, Hilarus papa.

Quantum reverentiæ in spiritu Dei, qui subditos sibi inhabitat sacerdotes, beato Petro apostolo et sedi ipsius deferatur, omnibus arbitror esse comperitum, quibus paternarum traditionum incorrupta custodia est. Quos cum volumus de nostræ ordinationis primordiis gratulari, opera quæ in nos divinæ pietatis dignatio ostendit, sanctitati tuæ duximus indicanda: ut ipse primum pro eo quem nobis invicem semper impendimus, præstante Domino, læteris affectu: deinde ut dispositione tuæ fraternitatis omnibus per universam provinciæ fratribus et sacerdotibus innotescat, quod humilitatem meam dextera Domini visitare dignata sit, et nihil apostolicæ sedis regimen non pro suæ gratiæ abundantissima largitate commiserit. Proinde, frater carissime, quod sanctitati tuæ præsentis sermone patefecimus, in omnium fratrum, quemadmodum diximus, notitiam deferre dignaberis ut supplicaturi Domino nostro Jesu Christo, sicut exultationis gaudia, ita profutura universali Ecclesiæ orationum suarum nobis vota conjungant. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data VIII kalendas Februarias (anno Christi 462), D. N. Severo Augusto consule.

EPISTOLA

LEONTII ARELAT. EPISCOPI AD HILARUM PAPAM.

Gratulatur Hilari pontificatum: rogatque, ut Arelatensis Ecclesiæ jura tueatur.

Quod Leonem sancti simum prædecessorem tuum mors abstulerit contra hæreses invigilantem, et locum in agro Domini, huius nimis fruticans eradicantem, dolemus: quod de tua sanctitate reparaverit, gratulamur. Nam gaudet filius de honore matris: et cum Ecclesia Romana sit omnium mater, fuit nobis gaudendum, quod in tanta consternatione rerum,

prædecessore summis laudibus extulit, et ad quem Sidonii Apollinaris litteræ scriptæ reperiuntur, cuiusque sanctus Leo meminit in epistola 89 ad episcopos Galliæ Viennensis. Baronius prædicto loco. Sev. Binius.

* Hoc exemplo constat, aures summorum pontificum falsis ac sinistris accusationibus et relationibus peræpe impleri, adeo ut bonos atque innocentes quandoque ex malis informationibus condemnent ac opprimant. Nemo ergo miretur, quod sanctus Leo Hilarum Arelatensem, Hilarum pontifex Mamertum Viennensem, episcopos sanctitate celeberrimos acerbè exagitarint: cum et in his quæ contentiosiora sunt, facillimum sit sub specie recti unumquemque decipere. Sev. Binius.

* De privilegiis ecclesiarum antiquius concessis nihil innovandum esse non tantum decretis constitutum fuit. *Privilegia*, inquit lib. 12, cap. de Sacrosancta Ecclesia, quæ generalibus constitutionibus universis ec-

clesiis orthodoxæ religionis retro principes præstiterunt, firma et illibata in perpetuum decernimus custodiri. Omnes sanctiones, quæ contra canones ecclesiasticos intervenit gratiæ vel ambitionis elicitæ sunt, suo robore et firmitate vacuatas esse præcipimus, etc. Quid de privilegiis inviolabiliter custodiendis senserit sanctus Leo, ex ejusdem epistolæ 53, 54, 55, 89, 109, cognoscere licet. Sev. Binius.

* Hæc epistola circularis est et encyclica, ex more et consuetudine de novi pontificis creatione ad omnes Ecclesias transmissa. Hæc ejusdem argumenti, eorumdemque verborum ad Leontium scripta, exstat in veteri codice Arelatensis Ecclesiæ, unde cum sequentibus omnibus acceptæ, ab illustrissimo cardinale Baroniò priimum in lucem emissæ inveniuntur. Sev. Binius.

* Hanc Leontii epistolam primus edidit Dacherius in Spicil. tom. V, nunc III, pag. 302.

et infirmitate sæcutorum super eam te erexerit, ut A iudices populos in æquitate, et gentes in terra dirigas. Unde cum nobis nuntius ille per Concordium Ecclesiæ nostræ diaconum, qui tunc præsens erat cum sanctitas tua ad id honoris fastigatum culmen evecta est, relatus est, gratias Deo nostro reddidimus, et te decrevimus quam primum hac humilitatis nostræ epistola salutare: ut et sic affectus, qui inter tuam sanctitatem et nos jamdiu coaluit, in Domino corroboraretur, et de cætero augeatur cum debita reverentia, qua decet filios patrem prosequi. Benedictus itaque qui venit in nomine Domini. Jam fortiter sanctitati tuæ insudandum, et anhelandum est, ut quod sanctissimus Leo papa incepit, ad terminabilem perducas limitem, et cum exercitu Gedeonis per tubas in ore fortium crepantes, et per lampades in robusta manu agitates et ventilatas, maledictos muros Jericho jam toties anathematizatos et quassatos sanctitas tua faciat prosternere. Cæterum cum Ecclesia nostra Arelatensis semper ab apostolica sede amplis favoribus et privilegiis fuerit decorata; rogamus sanctitatem tuam ut per eam nihil nobis decedat, sed potius augeatur, ut et collaborare tecum in vinea Domini Dei Sabaoth valeamus, et invidorum conatus infringero: quos, si non esset auctoritas reprimens, certum est de die in diem grassaturos in pejus, quia malitia qua nos oderunt, ascendit semper. Dat. Severo Aug. cos.

EPISTOLA VI.

HILARI PAPÆ AD LEONTIUM.

Respondet ad litteras Leontii, quas scripserat cum præcedentem Hilarij epistolam nondum accepisset.

Dilectissimo fratri Leontio Hilarus papa.

Dilectioni meæ, quæ circa Ecclesias Gallicanas, omnesque in eis Domini sacerdotes, etiam in inferiori gradu positos, abundat, multum accedit augmenti, quod per virum spectabilem Pappolum filium nostrum sermonis tui ad me sunt delata principia. Ex quo tamen conjicio, paginam meam, quam dudum de episcopatus mei primordiis nisi, necdum traditam tibi fuisse cum scriberes: de qua utique non siluisses, nisi perlatorum aliqua causa tardasset. Unde quod et consuetudo poscebat et caritas, jam pridem me executum fuisse significo, et hoc ipsis litterarum exemplaribus, quæ direxi, plenius nosse vos cupio; ut officio fraterno in nullo intelligatis fuisse me desidem, et ita vicissim frequentandis studeamus alloquiis, ut vicem nobis communis præsentis scribendi cura compenset, frater carissime. Affectus itaque tui gratiam perire non passus es, quod ei sollicitudini intentum te esse cognosco, ut custodiendi paternorum canonum regulis studere me cupias. Quo desiderio nihil concipi salubrius potest, quam ut in una Ecclesia, cui oportet nec maculæ aliquid inesse, nec rugæ, una sit in omnibus observatio disciplinæ. Cui si aliquid eruditionis aut correptionis addendum est, rectissime per vestram diligentiam consulatur, si quemadmodum es dignatus

scribere, tam instructa ad nos fuerit persona directa, quæ inquisitionem nostram plene ex omnibus possit instruere. Spondeo enim, quantum gratia Dei donat ut spondeam, hoc me ad universalem sacerdotum Domini concordiam provisorum, ut omnes non sua audeant quærere, sed quæ sunt Christi studeant obtinere. Deus te incolumem custodiat, frater carissime.

EPISTOLA VII.

HILARI PAPÆ AD LEONTIUM.

Monet ut relationem mittat de Herme, qui Ecclesiæ Narbonensis episcopatum temere usurpasse dicebatur.

Dilectissimo fratri Leontio Hilarus papa.

Miramur fraternitatem tuam ita legis catholicæ B immemorem esse, ut quæque iniqua, et contra Patrum nostrorum statuta, in provincia quæ ad monarchiam tuam pertinet, si ipse aut non vis, aut non potes, etiam nec nos silentii tui taciturnitate permittas corrigere. Siquidem quod et rumore cognovimus, et quantum diligenter a diacono Joanne, qui a magifico viro filio nostro Friderico litteris suis nobis insinuatus est, requisivimus, quod iniquissima usurpatione quidam Hermes episcopatum civitatis Narbonensis execrabili temeritate præsumperit. Quam rem decuerat sanctitatem tuam ut nobis in vestigio indicaret. Qua de re, frater carissime, monemus, ut si fides adhibeatur assertis, seposita excusatione, ad nos tam tuæ dilectionis, quam fratrum nostrorum, aut per portitorem litterarum, aut per quem ipsi C elegeritis, subscriptam manuum vestrarum relationem transmittatis; ut quod definire possimus recurrenti pagina possitis agnoscere. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data III nonas Novembris (anno Chr. circ. 462).

EPISTOLA VIII.

HILARI PAPÆ AD EPISCOPOS DIVERSARUM PROVINCIARUM GALLIÆ.

- I. *Hermen Narbonensi Ecclesiæ præsidere ita permittit, ut ordinandorum episcoporum careat potestate.*
 - II. *Ut concilii quotannis fiant ex quibus provinciis poterunt, et a Leontio convoentur.*
 - III. *Ut sine metropolitani litteris episcopi in aliam provinciam non proficiantur. Quod si eas impetrare non poterunt, causam discutiet episcopus Arelatensis.*
 - IV. *De parochiis Ecclesiæ Arelatensis, quas repetebat Leontius, judicium ad episcopos remittit.*
 - V. *Ut prædia ecclesiastica non alienentur, nisi apud concilium alienationis causa prius doceatur.*
- Dilectissimis fratribus episcopis provincie Viennensis, Lugdunensis, Narbonensis primæ et secundæ, et Alpium Pœninarum [Pœninarum], Hilarus episcopus.

Quamquam notitiam dilectionis vestræ quanta vel qualia in Narbonensi ac Biterrensi Ecclesia dudum sint admissa non lateant, et præsumptiois improbitas ad nos usque perveniens procul dubio regionibus manifesta sit Gallicanis, apostolicæ tamen sollicitudinis interest culpas in nostro deprehensas examine non tacere; ne per incongruum silentium cum iniqua agentibus habere videamur conniventia portionem.

Olim igitur urbium præsides prædictarum sanctæ memoriarum decessori meo non minus quam nobis, etiam tunc attulerunt doloris, illicitis petitionibus audendo prosequi, quod vix apud patientiam nostram sola necessitas potuit deploratione leniri. Quibus enim, sicut etiam vos probatis, factum constat exemplis, et qua non objurgatione dignissimum est, quod sanctorum Patrum decretis, et ipsis repugnat canonum institutis? cum ideo se frater jam et coepiscopus noster Hermes a Narbonensi Ecclesia credidit jure suscipi, quia indigne a Biterrensibus, quibus ordinatus est, dicebat excludi. Qui si vere hoc in se factum doleret, et legitimo remedio subvenire propriæ scisset injuriæ, vindictam magis debuit sperare perperis, quam veniam perpetratis. Denique si nunc saltem communi omnium Domini sacerdotum utatur animo, si imitetur exemplum, si ad hæc quæ ecclesiasticæ quietis contemplatione utcunque sopita sunt, oculis cordis intendat, et pro totius Ecclesiæ pace, vel fide, quæ sunt multipliciter errata consideret: nihil est profecto quod non etiam ipse reprehendat, et erubescat sibi annui quod in altero laudabiliter improbari. Scimus enim, et jamdiu de memorati fratris conversatione nihil habemus ambiguum, cum antea actæ vitæ ipsius cursum, et retro antepositum [*omne propositum*] nostro revolventes animo, hos illum, quos in eo arguimus, incurrisse potius, quam fecisse, æstimamus excessus. De quibus præsentis fratrum numero concilio, et ex diversis provinciis ad diem natalis nostri in honorem beati Petri apostoli per Dei gratiam congregato, præsentibus fratribus et coepiscopis nostris Fausto et Auxanio, atque agentibus plurimis, quæ vigorem respiciunt auctoritatemque judicii, id a nobis pacis est amore constitutum, ut in sententia, quam sub adversione utriusque legationis inde directæ, Christo Domino nostro inspirantia, protulimus, neque caritas evangelicæ indulgentiæ, neque apostolicæ virga defuerit disciplinæ. Namque in totum nec remittere nos fecit indulgentia, nec affectio coercere.

I. Ei qui nunc Ecclesiæ Narbonensi præsidere permittitur, ordinandorum episcoporum, ob hæc quæ prave facta sunt, sustulimus potestatem, quam ita ad fratrem et coepiscopum nostrum Constantium Ueticæ Ecclesiæ antistitem, quia ævo honoris primas esse dicitur, pertinere censuimus, ut si superstate Herme episcopo defunctus fuerit, illum hæc cura respiciat, quem repererit episcopalis ordo primatem. Herme autem episcopo deficiente, faciendum mos antistitum Narbonensi mox reddatur Ecclesiæ, quem non civitas, sed causa præsumptionis amisit. Unde vestræ fraternitatis in Domino sincera dilectio, sollicitudinem pastoralis curæ in suis sedibus partita nobiscum, commissarum sibi Ecclesiarum diligentiam vigilanter exercent, et eorum taliter quæ in Narbonensi provincia emersere, meminerit, ut detestetur factum potius quam sumat exemplum. Quod ita deinceps esse nolumus, sicut novimus, non fuisse. Itaque, fratres carissimi, necessariis studiis est agen-

dum, ne error, quem juvante Christo Domino nostro nuper abolevimus, aut in similes, aut in novos unquam prodire possit excessus. Quod utique non aliter poterit præcaveri, nisi statuta venerandorum canonum in faciendis conventibus, quos hactenus omitti fecit certa necessitas, exsequamur: in quibus possint, pro emergentium necessitate causarum, ad ecclesiasticæ observantiam disciplinæ, et quæ secus facta fuerint, corrigi, et sequenda constitui.

II. Per annos itaque singulos, ex provinciis quibus potuerit, congregari, habeatur episcopale concilium: ita ut opportunis locis atque temporibus, secundum dispositionem fratris et coepiscopi nostri Leontii, cui sollicitudinem in congregandis fratribus delegavimus, metropolitanis per litteras ejus admonitis, celebretur: ut si quid usquam vel in ordinandis episcopis, vel presbyteris, aut cujuslibet loci clericis faciendis, contra præcepta apostolica reperitur admissum; aut in eorum conversatione quippiam reprobatum, communi omnium auctoritate resecetur. In ea præcipue celebritate conveniatur, quæ præsentis Christo Domino nostro, et veneranda sit sanctis, et formidanda perversis. Nec cuiquam licebit a regulis evagari, quas sibi juxta canonum definitiones unita fraternitas in commune præfixerit: cum imminente quotannis examine ita singuli actus suos dirigent, ut his discussio iudicii optari magis debeat, quam timeri. In dirimendis sane gravioribus causis, et quæ illic non potuerint terminari, apostolicæ sedis sententia consulatur.

III. Illud etiam non possumus præterire, quod sollicitudine diligentiore curandum sit, ne præter metropolitanorum suorum litteras aliqui ad quamlibet provinciam audeant proficisci: quod etiam in omni genere officii clericalis per singulas debet Ecclesias custodiri. Quibus econtrario hac ratione prospicimus, ut si hoc impetrare per aliquam non meruerint simultatem, cum duobus metropolitanis provincialium, quæ congruæ sunt, Arelatensis episcopus cuncta discutens, pro causæ qualitate observanda constituat: nec in injuriam alterius alienum clericum suscipi præter testimonium proprii antistitis secundum canonum statuta præcipiet. Singuli autem fratres, universique cognoscant parendum esse præsentibus constitutis, quibus etiam communitio nostra denuntiat in eos Christi Domini nostri iudicium minime defuturum, qui declinando superba rebellione conventus, conscientia suæ testimonio confutantur sacerdotialis innocentia fiduciam non habere.

IV. Præterea ejusdem fratris libellus oblatus est nobis, quo perhibet parochias Arelatensis Ecclesiæ a prædecessore suo Hilario in alios (quod non licuit) fuisse translatas, petens illas pristino juri nostra auctoritate restitui. Sed moderaminis apostolici memores, fraternitati vestræ querelam ipsius remisimus audiendam: ut in vestro conventu ea quæ a nobis sperata sunt, allegentur, et quæ ecclesiasticis regulis congruunt, decernantur.

V. Simul etiam super hoc universam fraternitatem

volumus esse commonitam, ne prædia, quæ neque A deserta, neque damnosa sunt, et ad Ecclesiam pertinent, ex quibus plurimorum consuevit necessitatibus subveniri, aliquo jure in alterum transferantur, nisi prius apud concilium alienationis ipsius causa debeat, ut quid fieri debeat, communi omnium deliberatione tractetur. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi. Data III nonas Decembris (anno Chr. 470¹), GL. P. Severo Augusto consule.

EPÍSTOLA IX.

HILARI PAPÆ AD LEONTIUM.

De Mamerto episcopo, qui extra suos fines Deensibus episcopum ordinavit, ut illius causam in synodo examinet.

Dilectissimo fratri Leontio Hilarus.

Qualiter contra sedis apostolicæ veniens constituta, sacerdotalem modestiam Mamertus episcopus Viennensis excesserit, dilectionis tuæ debuimus relatione cognoscere, ut ausibus talibus maturum et iuxta ecclesiasticarum ordinem regularum congruum iudicium proferremus. Quantum enim filii nostri, viri illustres, magistri militum Gunduici sermone est indicatum, prædictus episcopus in vitis Deensibus, et qui ad ecclesiarum ejus numerum, quem ei apostolicæ sedis deputavit auctoritas, sicut in scriniis nostris legimus, minime pertinebant, hostili more, ut dicitur, occupans civitatem, episcopum consecrare præsumpsit. In quo, frater carissime, si ita est, quam multiplex culpa sit, pronuntiare possumus, nisi iudicii ut diximus, et moderatio nobis esset, et ordo servandus. Atque ideo memor sollicitudinis, quam dilectioni tuæ scis esse commissam, quidquid nunc ad notitiam nostram brevi insinuatione delatum est, in conventu synodali, qui secundum statuta nostra annis singulis te sibi præsentante est congregandus, discutere quæ sunt acta debebis, et a prædicto rationem facti sui sub universo cœtu fraternitatis exigere, ac deinde omnium litteris nostræ intimare notitiæ: ut quod sancto Spiritu dictante est faciendum, ad comprimendos conatus illicitos ordinemus. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data VI idus Octobris (anno Chr. 463), Basilio viro clarissimo consule.

EPÍSTOLA X.

HILARI PAPÆ AD EPISCOPOS DIVERSARUM PROVINCIARUM GALLIÆ.

Ne quisquam suos terminos transcendat, et ut concilia quotannis Leontii episcopi opera convocentur.

Dilectissimis fratribus episcopis provinciæ Viennensis, Lugdunensis, Narbonensis primæ et secundæ, Alpinae, Hilarus episcopus.

Etsi meminerimus fraternitatem vestram ea quæ sunt a nobis statuta retinere, nec aliquid ex his dissimulare quæ scripsimus: ut scilicet pro disciplina ecclesiastica, et pro causis quas inter Domini sacerdotes oboriri plerumque non dubium est synodalia

¹ Anno Christi 470 e vivis jam excesserant et anno Christi 462.

quotannis concilia, quorum maxime in fratre et coepiscopo nostro Leontio Arelatensis Ecclesiæ sacerdote summam placuit esse, celebrentur; nec aliud fieri posse credamus quam quod pro communis Domini domo nostra ordinatio vobis placitura constituit: tamen repetitis litteris eadem nunc quoque observanda decernimus; præcipue cum gravissima Viennensis civitatis episcopus involvatur offensa, in injuriam fratris et coepiscopi nostri Leontii Deensibus antistitem consecrando. De cujus facto vindictæ congruæ sententiam differentes, relationi fratrum quæ interim fuerant visa respondimus. Sed quoniam tanti excessus majorem nobis sollicitudinis materiam detulerunt, hæc ad universam caritatem etiam per fratrem et coepiscopum nostrum Antonium scripta direximus, quibus admonita communis omnium sollicitudo procuret, ne quisquam fratrum in alterius propturus injuriam, transcendat terminos a venerandis Patribus constitutos. Unde omnia quæ a nobis sunt per fratres et coepiscopos nostros Faustum et Auxanium definita roborantes, congregationes annuas, ordinante fratre et coepiscopo nostro Leontio, admonitis metropolitanis, quod sæpe dicendum est, in locis celebrare dignemini, ad quæ convenienti nulla sit cuiquam commentium difficultas. Cui diligentia etiam provisio adhibenda est, ut opportunitas quemadmodum locorum, ita constituat et temporum: ut inexcusabilior quisquis tam necessarium et salubre constitutum nostrum negligendum putaret, appareat, fratres carissimi. Illius autem confirmationem, quem Viennensis episcopus alienum, et ad se minime pertinentem, graviter ordinare præsumpsit, fratris et coepiscopi nostri Leontii reliquimus voluntati; quem confidimus non præter humanitatem pensare quæ justa sunt. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

EPÍSTOLA XI.

HILARI PAPÆ AD EPISCOPOS QUI DE MAMERTI CAUSA IN SYNODO COGNORANT.

Præceptum Hilari papæ de Ecclesia Deense, ubi episcopus indebite a Viennensi episcopo ordinatus est.

- I. *Ut per Veranum episcopum moveatur Mamertus ut ab ordinationibus indebitis, ordinis sui et privilegiorum periculo, in posterum absteat.*
- II. *Ut qui Deensibus a Mamerto consecratus est, Leontii Arelatensis episcopi, a quo consecrari debuit, arbitrio confirmetur.*

Dilectissimis fratribus, Victuro, Ingenuo, Ydatio, Eustasio, Fonteio, Viventio, Eulalio, Verano, Fausto, Auxanio, Proculo, Ausonio, Paulo, Memoriali, Cœlestio, Projecto, Eutropio, Avitiano, Urso, et Leontio, Hilarus.

Sollicitis admodum nobis, et ex his quæ proxima ad nos relatio certa detulerat, multa exspectatione suspensis, litteræ dilectionis vestræ, fratre et coepiscopo nostro Antonio, quem dignum tanta legatione probamus interpretem, deferente, sunt traditæ, quæ nos ipsis contextus sui contristavere principiis. Nam

Hilarus papa et Severus Augustus, qui consul fuit

qui requiescere sollicitudinem nostram, et magnam ex parte relevari in his quæ a sanctæ memoriæ decessore meo de Viennensi episcopo præfixa sunt, credebamus, evidenti assertione cognovimus, et non sine dolore miramur, definitiones illas a Mamerto episcopo nunc potuisse transcendere, per quas Ecclesiæ privilegium probat acquiri; cum præcipue fratris et coepiscopi nostri Leontii moderatio formam continentis præbere debuerit ambienti: aut si spiritu æmulationis inflatus, eum (quod non oportuit) arbitratus est negligendum; decessoris sui saltem instructus exemplo, illius imitaretur temperantiam, cujus honore perfungitur, nec transgrediendo violaret, quod jam nunc, nisi patientiæ moderamina teneremus, posset amittere. Cui unquam profuit mens rebellis? aut quem superbiæ non inclinavit elatio? Altior est humilitatis gratia, cui paupertate spiritus ad præmium promissæ beatitudinis iter regni cœlestis aperitur. Nec perfunctorium prævaricator existimet ease quod fecit, si eruditus doctrinis ecclesiasticis, quid uterque mereatur agnosci: cum alter secundum propheticam vocem in medio domus habitare prohibetur; alter respiciente se Deo semper junctus asseritur, cujus consolatione salvatur. Possent venerabilium veterum multa replicari, quæ juxta veritatem dicta demonstrantur; sed ab eadem causa, quæ se ut loqueremur, ingessit, recentiora sunt exempla sumenda. Nam dignitatem Viennensis Ecclesiæ Mamertus episcopus Arelatensis antistitis quondam transgressione crevisse, et pro corrigendis quæ perperam gerebantur, inviolabili postea definitione compositum, ne alter inglorius, alter in totum veteri honore per vitium præcessoris reperiretur exutus. Sicut ergo et vestræ dilectionis relatio, et fratris et

coepiscopi nostri Antonii insinuatio reseravit, claret prædictum privilegia certis conclusa terminis vel e perdere plus volendo, qui abusus fratris et sacerdotis Leontii moderantia, Deensibus contra fas episcopum, etiamsi est meritis, non timuit consecrare. In quo factum ejus convenerat sic resolvi, ut juxta eorum quæ perpetrata sunt qualitatem, non sine jactura proprii ordinis, etiam illum a sacerdotali consortio submoveri cerneret, quem creavit indebite, quemque indignissime fecisse convincitur, correptum justa ultione sentiret, ne conceptæ audaciæ incastigata temeritas licentiæ se peperisse putaret exemplum. Verum ad Ecclesiarum quietem tantæ transgressionis vulnera, memores apostolicæ sapientiæ, curari volumus ante fomentis, ut corporis nostri membrum forte sanandum in integritatem pristinam per mitiora medicamenta revocetur, nec credatur negligi quod interim non monetur abscindi. Prævia mendendi semper austeritatis est lenitas, nec omnis ferro statim culpa compositur, aut inexplorato vel quod facile prodesse possit offertur. Nunc enim temporis opportunitas, nunc languentis necessitas, nunc medicinæ ipsius et modus est quærendus et qualitas; ut omnis per sapientiam facta in vitiis reprimendis sollicitudo curantis gaudeat reparatione quod salvat, nec careat moderatione quod resecat. His igitur vestra fraternitas graviter prudenterque perpensis, talia apud nos dissimulari posse non æstimet, in quorum se maxime contumeliam, qui non immerito pulsatur, erexit. Fratri enim nostro Leontio nihil constituti a sanctæ memoriæ decessore meo juris potuit abrogari, nihil valuit, quod honori ejus debetur, auferri: quia Christianorum quoque principum lege decretum est, ut quidquid Ecclesiis earumque rectoribus, pro quiete

¹ Mamertus, alias Mamercus, sanctissimæ vitæ et beatissimi obitus Viennensis episcopus, qui usum sacram litaniarum antiquitus editum, disciplinæ solutione, cultus remissione neglectum in Galliis tempore Valentiniani tertii imperatoris, anno Christi 452, ut scribit Ado Viennensis, restituit, triduoque ante Ascensionem suo exemplo et experimento utilissimo, eas quæ rogationes appellatæ sunt, et nunc ab universa Ecclesia receptæ, celebravit. Has a Mamerto non primum in Galliis fuisse institutas, sed tantum magno cum fervore ad terræmotus, incendii, aliarumque cladum pericula avertenda reformatas, post Adonem, testatur Sidonius libro quinto, epistola quarta ad Aprum his verbis: *Harum rogationum solemnitatem primus Mamertus pater et pontifex reverendissimo exemplo, utilissimo experimento invenit. Erant quidem prius (quod salva fidei pace sit dictum) vagæ, sepe, infrequentesque, atque (sic dixeris) oscitabundæ supplicationes, quæ semper interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur: ad quas, ut nihil amplius dicam, figulo pariter et hortulano non oportuit convenire. In his autem, quas supra jatus sumus sacerdos et protulit pari er et contulit, jejuna. ur, oratur, psallitur, et fleur, etc.*

Unde patet sanctum Mamertum episcopum non tam instituisse quam resituisse sacras rogationes, easque in meliorem formam reduxisse. Harum enim rogationum triduanarum ante Ascensionem Domini celebrari solitarum sanctus Augustinus multis annis Mamerto anterior meminit sermone 175, de Tempore, in vigilia Ascensionis: *Scire debemus, inquit, et intelligere, fratres carissimi, quia dies compunctionis et*

penitentis celebramus, etc. Et circa finem: *Nullus sibi de industria aliquas occupationes inquireat, per quas se de Ecclesiæ conventu subducat. Sine dubio peccatorum suorum vulnera diligit qui in istis tribus diebus jejunando, orando et psallendo medicamenta sibi spiritualia non inquirat.* Litanias vero et processiones temporibus sancti Gregorii Thaumaturgi et Terulliani scripto bæculo in Ecclesiâ usurpatæ fuisse, patet ex epistola Pasili de exegesi tertia et Neocæsarienses, et Terullianus libro secundo ad Uxorem. Item ex iis quæ dixi supra in notis canonis decimi septimi concilii Leonici. Vidæ quæ hæc de re proluxa scribit Baronius Annæ 175, num. 14 et sequentibus, et in notis Martyrologii 25 Aprilis, verbo *Litaniis*.

Hunc Mamertum Viennenses anniversaria festivitate colunt undecimo Maii. Qualis quantusque fuerit, Sidonii Apollinaris, qui eum novit, eoque familiarissime usus fuit, epistola undecima lib. 19 et prima lib. 77 indicat: Alcimus Avitus, secundus post eum Viennensis episcopus, in homilia quam de rogationibus habuit; Gregorius Turonensis Hist. Franc., lib. 11, cap. 34, etc. Quod itaque adversus hunc Mamertum sanctitate insignem Hilarius pontifex hac epistola, adeo vehementer insurrexit, non est mirum. Quis nesciat sæpe accidere ut falsis accusationibus et subreptionibus aures pontificum replerantur, et cum putant agere quod justum appareat, innocentem exagitant.

Quod accidit Leoni pontifici sanctissimo in causa Hilarii Arelatensis, qui epistola 89, acerrime innocentem perstrinxit, idem ex obreptione Hilario pontifici in causa Mamerti accidisse potuit. Sev. Bixius.

omnium Domini sacerdotum, atque ipsius observantia disciplina, in auferendis confusionibus apostolicæ sedis antistes suo pronuntiasset examine, veneranter accipi, tenaciterque servari, cum suis plebibus caritas vestra cognosceret: nec unquam possent convelli quæ ac sacerdotali ecclesiastica præceptione fulcirentur et regia. Unde, fratres carissimi, præsumptionem prædicti, quæ in fratris et coepiscopi nostri Leontii processit injuriam, ita convenit tolerari, dignæ nunc interim ultionis immunem, ut si transgressor remediis abutitur satisfactionis et veniæ, nec culpam præsentis excessus curandam futuræ observantiæ sedulitate promittit, redeunte querimonia, eo privilegia Viennensis Ecclesiæ ad Arelatensem antistitem transferantur exemplo, quo migraverit principio.

I. Unde nostræ moderationis nomen tenentes, ad Veranum fratrem et coepiscopum nostrum scripta direximus, ut prædictum ex nostra delegatione conveniat, quatenus quid de eo retulerit agnoscat: quia onerosum esse non debet, delinquentem fratrem

A de propriis excessibus increpare, quibus præceptum constat frequenter ignoscere. Necessè est autem, si nullum correctionis ejus indicium sumpserimus (quod illa est professione retinendum, qua definitionem sedis apostolicæ periculo ordinis sui semper conservandam sine ulla deinceps transgressione testetur), ad Arelatensem Ecclesiam easdem quatuor civitates, quarum non fuit aut non fuerit Mamertus episcopus ordinatione contentus, esse revocandas. Quod etiam tunc oportebit fieri, si ullus unquam post eum, quem nunc caritate corripimus, et ulterius ab illicitis confidimus abstinere, præsumptionis hujus imitator extiterit.

II. De hoc sane, qui licet indebite, Deensibus cognoscitur ordinatus, justitiæ ratione censuimus, ut sacerdotium ejus fratris et coepiscopi nostri Leontii confirmetur arbitrio, a quo rite debuit consecrari. Deus vos custodiat, fratres carissimi, ævo longiore. Data sexto calendas Martias (anno Chr. 464), P. C. Basilii viri clarissimi consulis.

DECRETA HILARI PAPÆ.

DECRETUM

HILARI PAPÆ JUXTA GRATIANUM, QUOD IN PRIORIBUS NON PONITUR.

Corpus Christi insimilis portionibus singuli totum accipiant.

Ubi pars est corporis, est et totum. Eadem ratio est in corpore Domini, quæ in manna, quod in ejus figura præcessit. De quo dicitur: *Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus paraverat, habuit mi-*

^a Existat et in Burchar. lib. x, cap. 55, apud quem posita verba sic lego, *usquequo corrigatur. MANSI.*

nus (*Exod. xvi*). Non enim est quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio, sed virtus sacramenti spiritualis.

ALIUD DECRETUM

EJUSDEM, EX CODICE LIBRORUM SEXDECIM, CAP. 19 DE CONTENTIOSIS.

Si quis videtur contra ius esse, dicente Apostolo, nos talem consuetudinem non habemus, sed neque Ecclesia Dei (1 Cor. ii): si quis facit, noletur, usquequo se corrigat.

ANNO DOMINI CCCLXVII.

SIMPLICIUS PAPA.

APPLAUDIT

PROLEGOMENON.

DE VITA

VITA SIMPLICII PAPÆ.

(Ex libro Pontificali.)

(a) Simplicius natione Tiburtinus, ex patre Castino, D illic dedicavit basilicam S. Stephani in Cœlio monte in urbe Roma, et (c) basilicam beati apostoli Andreae

(b) sedit annos quindecim mensem unum dies septem.
(a) Cum post obitum Hilari decem diebus sedes vacasset, anno Christi 467, qui est Leonis imperatoris Orientalis II, vigesimo die Septembris creatus est pontifex Simplicius Tiburtinus Castini filius. Hujus temporibus totus ferme Christianus orbis sub hæreticorum principum dominio constitutus fuit, nullusque penitus rex catholicus alicui saltem exiguæ provinciæ dominabatur. Etenim post Anthemium, Olybrium, Glycerium et Augustulum Occidentis imperatores occisos vel relegatos, Odoacer Eruolorum rex Arianus juxta vaticinium sancti Severini, Noricorum et vicinarum gentium apostoli miraculis

clarissimi, Italiam totumque Occidentale imperium suo dominio subjecit, tituloque imperatoris, purpura et regalibus indumentis abjectis, regio tantum nomine usurpato, deinceps tenuit. Gallias cum Hispania Ariani Gothi obtinuerunt. Dirus catholicorum persecutor Arianus et tyrannus Genserius universæ Africae imperavit. In Oriente post obitum Leonis, Zeno imperator Eutychianus simulata perlidia acerbissimum se Ecclesie impugnatorem præbuit. Petrum Fullonem Accemetarum monachum, et Timotheum Ælurum sacrilegum Alexandrinæ Ecclesiæ invasorem, quos ob hæresim et seditionem Leo imperator